

<p>Stukken voor de Redactie zenden vóór den 15en der maand aan: G. D. DUURSMA, Achter de Hoven 114 bis, LEEWARDEN.</p>	<p>Redactie: G. D. DUURSMA. J. M. VAN DEN HOUTEN. Girorekening No. 133550 DEN HAAG</p>	<p>Alle correspondentie te richten aan het Secretariaat Adres: Mej. J. J. E. v. d. THOORN, Amalia van Solmsstraat 80. DEN HAAG.</p>
<p>Bestuur: CHR. DE RINGH, Voorzitter, Hilversum, Nieuweg 73; Mej. J. J. E. v. d. THOORN, Secretaresse, den Haag; CHR. T. W. SLIJPER, Penningmeester, den Haag. Willem van Outhoornstraat 2; G. D. DUURSMA, Leeuwarden, Achter de Hoven 114 bis; M. VAN DEN HOUTEN, Rotterdam, Mathenesserlaan 364.</p>		

HOODIA GORDONII. S w e e t.

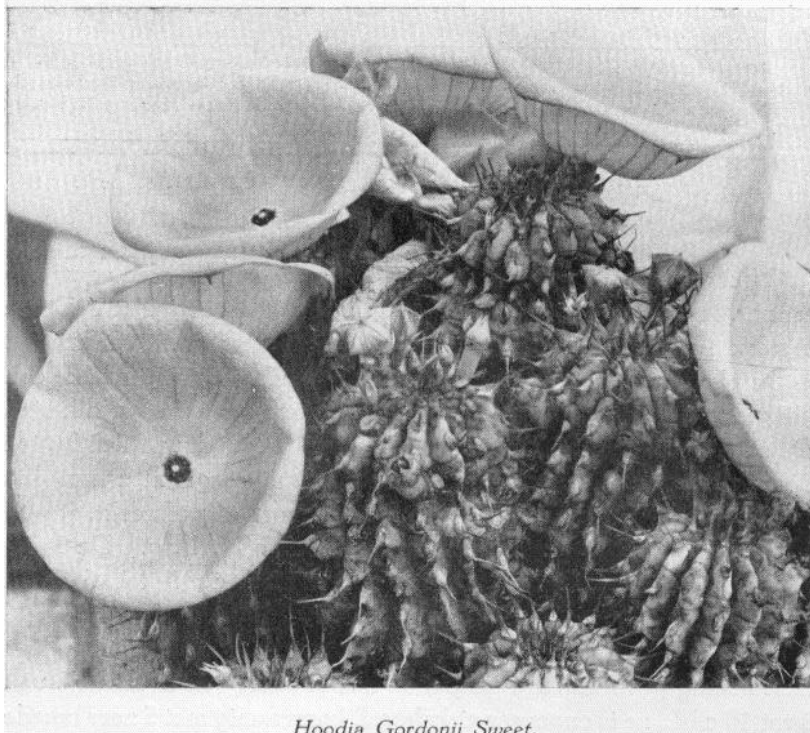
Ofschoon *Hoodia Gordonii* reeds meer dan anderhalve eeuw geleden voor het eerst gevonden werd, en tot een der oudst bekende vetplanten behoort, wordt zij minder gekweekt dan zij verdient.

De planten vormen 15 tot 20 rechtopstaande stammen, welke een hoogte van een halven meter bereiken en ongeveer 5 c.M. dik zijn. De stammen zijn glad met vele ribben, bezet met dunne lichtbruine doornen van 6 tot 9 m.M. lengte. De kleur is grijsgroen, waartegen de frissche kleur van den nieuwen groei prachtig afsteekt.

De bloemsteel is glad en slechts 1 tot 2 c.M. lang. De kelkbladeren zijn ovaal, puntig, lansvormig, glad en 5 tot 6 m.M. lang. De bloem in knop heeft 5 zeer breede vleugels, aflopend van de korte centrale punt naar de basis, afgeplat aan den top en licht hoekig gevormd. De geopende bloem heeft een doorsnede van 8 tot 10 c.M., ze is ongeveer cirkelrond, komvormig met 5 zeer breede bochten, die in het midden een zeer fijne punt van 5 tot 6 m.M. vertoonen. De randen zijn licht gebogen of bijna vlak, soms zijn de randen naar buiten omgekruld. De bloembuis is zeer klein en ongeveer $\frac{1}{2}$ c.M. in doorsnede, waarin de corona, die bij de opening verhoogd is, juist past. De lobben van de buitencorona zijn opstaand uitgespreid, iets verdikt aan de basis, ongeveer $\frac{2}{3}$ m.M. lang en $\frac{4}{3}$ m.M. breed, gekarteld of kort, stomp en gespleten met aan den top een gebogen rand, purperzwart van kleur met een doorschijnende streep onder het midden. De lobben van de binnencorona zijn 1 tot $\frac{4}{3}$ m.M. lang, lijnvormig, stomp of afgeknot

en leunen tegen den achterkant van de helmknoppen, maar buigen er niet overheen. Zij zijn rugsgewijze verbonden met de buitencorona aan de gebogen randen tusschen de lobben, de kleur is purperzwart.

De zaaddoos is ongeveer 7.5 c.M. lang, cilindrisch, spits toeloo- pend in een puntig snaveltje, weinig hoekig aan den top, effen en glad.

Hoodia Gordonii Sweet.

Foto de Laet

Hoodia Gordonii werd voor het eerst gevonden door kolonel R. J. Gordon in 1777 aan de Oranjerivier, later bleek, dat het verspreidingsgebied zeer groot is. daar de planten werden aangetroffen in Z.W.-Afrika Groot- en Klein Namaqualand, de Kaapprovincie, het Prieskadistrict, Griqualand, West-Herbertdistrict enz. Zij komen gewoonlijk voor in rotsspleten en op ijzerhoudende rug- gen, echter nooit op zandgrond of op laaggelegen plaatsen. Oor- spronkelijk zag men haar voor een *Stapelia* aan, zij werd dan ook

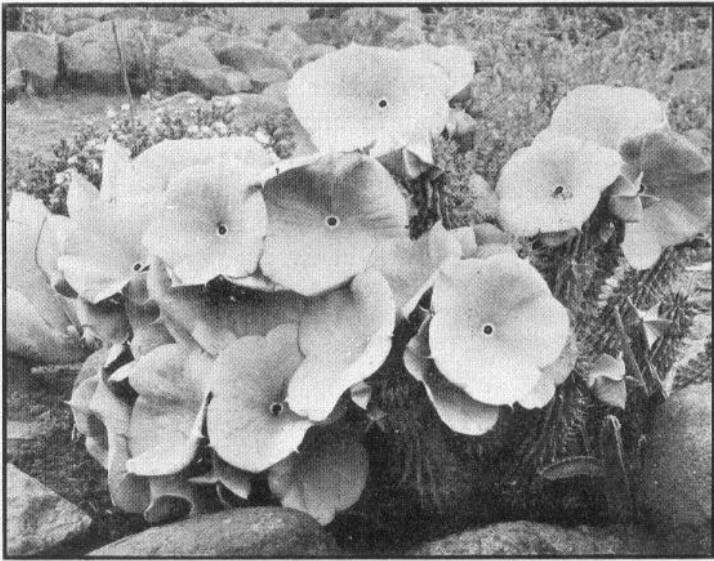
daarbij in gedeeld tot Sweet in 1830 voor deze planten het nieuwe geslacht *Hoodia* schiep,

Evenals *Trichocaulon* wordt ook *Hoodia* in 3 hoofdgroepen verdeeld.

Groep I de bloemkroon (zeldzamer het midden alleen) is spaarzaam of dicht bezet met haren of borstels, welke geplaatst zijn op kleine papillen.

Groep II de bloemkroon bezit een binnenste gedeelte, bezet met papillen, welke geen haren of borstels dragen, terwijl de rest van de bloemkroon glad en effen is.

Groep III de geheele bloemkroon is glad en effen.

Hoodia Gordonii. Sweet.

Foto S. Tapscott.

Cliché White en Sloane.

Vanzelfsprekend worden deze groepen weder onderverdeeld naar kleur en vorm der bloemen en de verschillen in de coronas, Ook de grootte der bloemen variëert sterk en wel van 5 tot 35 c.M. diameter.

Ofschoon Hoodias mooie decoratieve planten zijn en een sieraad voor iedere verzameling uitmaken, is het toch een nadeel, dat zij zoo moeilijk tot bloeien komen. Onder hen is echter *H. Gordonii* nog een der meest bloeiwillige soorten. De bloemen zijn ongeveer 10 c.M. in doorsnede en licht purper van kleur met zacht geelgroene

strepen langs de nerven, niet behaard, maar met een fluweelig aanzien, terwijl het midden van de bloemkroon dicht bezet is met kleine donkerroode papillen (groep 11).

Bij ons verlangen deze planten een lichte en warme standplaats, zoo mogelijk ook in den winter. In den zomer verdragen zij vrij veel water (meer dan *Trichocaulon* en *Taveresia*), doch in den winter moeten zij volkomen droog staan.

Ook het kweken uit zaad gaat zeer goed, de jonge plantjes groeien voorspoedig.

Resumeerend kan men zeggen, dat de geslachten *Hoodia*, *Trichocaulon* en *Taveresia* een lichte en warme standplaats verlangen, in den zomer matig vochtig gehouden moeten worden, *Hoodia* mag iets meer water hebben dan de andere twee geslachten, terwijl zij alle drie in den winter volkomen droog moeten staan.

Daar deze geslachten bekend staan als zeer lastig voor den liefhebber, komen ze ook weinig in verzamelingen voor.

Laat LI echter niet bij voorbaat door de moeilijkheden afschrikken, want deze zijn met zorg en een weinig moeite en wat ervaring best te overwinnen. Verrijk daarom uw verzameling met deze interessante geslachten, zij zijn het alleszins waard.

TH. DE HAAS.

HET LEEKENHOEKJE.

Correspondentie, die op deze rubriek betrekking heeft, zenden aan J. J. E. v. d. T h o o r n, A. v. Solmsstraat 80, Den Haag.

AARDE EN MEST.

Toen de cactusliefhebberij in ons land in het beginstadium verkeerde, dacht men dat een succulent de meest dorre, schrale aarde noodig had om behoorlijk te kunnen gedijen en niet te ontaarden in een te snel en uit zijn kracht gegroeid wangedrocht, dat de kenmerkende eigenschappen van den bouw en van de bedoorning en de typische woestijnkleur had verloren en voor den waren succulentenvriend alle charme miste. Men nam liefst zeer zandigen fijngezeefden bladgrond en voegde daaraan nog een flinke hoeveelheid gewasschen Maaszand toe, vooral „goed” gewasschen om het kleine beetje slib nog kwijt te raken. Men werkte verder steenslag, gemalen baksteen, fijngestooten bloempotten, houtskool en zelfs

kolengruis door de aarde heen, Alle bemesting was uit den booze, kunstmest vooral had een bijzonder kwaden naam. Voor groote, goed groeiende planten kon men hoogstens een kleine-hoeveelheid ouden gedroogden, verganen en gepoederden koemest aan het grondmengsel toevoegen.

Langzamerhand kwam men terug van een al te streng dieet voor onze gedoornde vrienden. Verschillende schrijvers vestigden er de aandacht op, dat cactussen op de natuurlijke groeiplaatsen steeds te vinden zijn, waar de bodem door toevallige omstandigheden bevat, wat deze planten aan mineralen, verweerd gesteente en humus noodig hebben en dat in uiterst onvruchtbare strecken de cactus groeit daar, waar zich in de rotsspleeten humus en stof verzameld hebben,

Het is voor den liefhebber niet mogelijk de samenstelling van den grond van de natuurlijke groeiplaatsen ook maar bij benadering na te bootsen; we moeten een keuze doen uit de grondsoorten, die ons land rijk is. We kunnen de planten alleen geven, wat ons door de ondervinding geleerd, het beste lijkt en oppassen,, dat we hierbij vooral niet overdrijven of de zaak te ingewikkeld maken. Dit kan goed zijn voor een geleerd betoog, doch is ondoenlijk in de praktijk. Vooral de Duitsche schrijvers maken zich vaak aan overdrijving schuldig en geven aanwijzingen, die geen enkele liefhebber navolgen kan, Dr. W. v o n R o e d e r schrijft in zijn werk Sukkulenten": „Liever leg ik een succulent droog op een plank, dan dat ik haar verkeerde of slechte aarde geef, want de wortels zijn de poort, waardoor alle kwaad binnenkomt". Hij geeft op pag. 38 en 39 een Erdmischungsanweisung, waarbij voor 65 soorten vetplanten v e r s c h i l l e n d e hoeveelheden compost, bladgrond, leem, turfmoelm, zand, houtskool en kalk worden aangegeven.

De Duitsche schrijvers bevelen vaak oude Mistbeeteerde, dat is oude aarde uit een broeibak en ook ouden heidegrond aan.' Het voordeel van de eerste aardsoort is mij onbekend, het nadeel is, dat deze aarde vaak verontreinigd is door schimmels, zwammen en ongedierte. Waarom heidegrond wordt aanbevolen is mij ook niet duidelijk. De heide bestaat ten eerste uit de plag, dat zijn de wortels en takken van de heidestruik. De plag verteert zeer slecht. De heidestruik is een langzaam groeiende sterke plant, die met een zeer schrale voeding tevreden is, In de resten van deze 'plant komen weinig basische stoffen voor, ze geven een zuren humus. De grond onder de plag wordt loodzand genoemd, hij heeft een grijze kleur,

is arm aan plantenvoedende stoffen en reageert zuur. Onder de loodzandlaag vindt men een donker gekleurde harde laag, ondoorlatend voor water, die men oer, zandoer of humuszandsteen en in den volksmond koffiediklaag noemt. Deze is volkomen ongeschikt voor het kweken van planten. Nogmaals, de reden, waarom heidegrond voor succulenten wordt aanbevolen is voor mij een onopgelost raadsel.

In Engeland. gebruikt men gemalen baksteen, bloempotten of roode dakpannen. De klei is door het bakken dood geworden en heeft geen waarde meer, In kleine brokjes verdeeld, heeft gebakken klei slechts het voordeel, dat ze het grondmengsel goed waterdoorlatend maakt.

Turfmolm is ook een artikel, dat in ons gewone grondmengsel niet hoort. Het houdt het vocht lang vast, het verteert zeer langzaam, reageert zuur en bevat geen plantenvoedende bestanddeelen.

Door de luchtige samenstelling is vochtige turfmolm geschikt om stekken snel te doen wortelen, men kan daarbij echter opmerken, dat deze wortels altijd te wit van kleur zijn en dat cactuswortels, in turfmolm gevormd, in den rusttijd heel vaak afsterven. Wel kan men voor de epiphyten onder de cactussen, (epiphyten zijn planten, die op andere planten groeien) zooals Phyllocactus, Epiphyllum en Rhipsalis, die op boomen groeien, door het grondmengsel een kleine hoeveelheid turfmolm mengen. Het vochthoudende vermogen en de luchtige samenstelling komt aan deze plantengeslachten ten goede. Een nadeel van turfmolm en ook van slecht verteerd blad is, dat het een kweekplaats is voor wortelluis.

Naar, mijn meening kan men een goed algemeen grondmengsel maken samengesteld uit zes deelen bladgrond, twee deelen scherp zand en één deel, bestaande uit klei of löss met kleine brokjes houtskool en gestampte oude metselkalk of kalkmergel en desnoods een zeer kleine hoeveelheid gedroogden koemest om de bacteriewerking te bevorderen. Bij dit mengsel voegt men Thomaslakkenmeel en patentkali, ongeveer drie of vier lepels van elk op een emmer aarde.

De streek, waar het blad is verzameld, heeft natuurlijk invloed op den bladgrond. Bladgrond, afkomstig van zandgrond bevat meer zand dan bladgrond, afkomstig uit een kleistreek. Men kan in plaats van bladgrond ook compost. van huis- en tuinafval nemen, deze is rijker aan plantenvoedende stoffen, doch minder luchtig van samenstelling. In plaats van gedroogden koemest, die de stad

moeilijk te krijgen is, kan edel- of tuincompost, dat is gezeefde V. A. M. compost, het gefermenteerde, gemengde stadsvuil van de gemeente 's-Gravenhage, even goed dienst doen. Deze compost heeft als bemesting ongeveer dezelfde waarde als gedroogde koe-mest. Ze bevat alleen meer kalk,

Wanneer de planten geregeld worden verpot, de planten, die in kleine potjes staan ieder jaar en groote oude planten eens in de twee jaar en wanneer een goed grondmengsel wordt gebruikt is overbemesting, d.w.z. het geven van mest op de potten, niet noodig. Heeft men eens een jaar verzuimd de planten te verpotten, we weten wel, dat dit niet goed is, maar toch gebeurt het wel eens, dan kan men eenmaal in het voorjaar en eenmaal in den zomer -de planten gier of een goeden oplosbaren kunstmest, zooals Pokon of Asef toedienen. Men bedenke hierbij: „Overdaad schaadt”. Te veel mest doet succulenten onnatuurlijk groeien, 'evenals te veel water of te veel warmte in den rusttijd. Te veel klei in het grondmengsel houdt de aarde te lang vochtig en maakt de bovenlaag te vast. Te veel kalk heeft geen -nut, omdat planten slechts eenbe-paalde hoeveelheid kalk verwerken kunnen. Te veel zand maakt den grond te arm. De ware liefhebber zoekt en vindt den gulden middenweg.

UIT DE PRAKTIJK,

Courantenpapier is een geschikt materiaal om bij strenge vorst de planten te beschermen. Men legt los op de planten eenige lagen uitgespreide couranten Nog beter is het, wanneer men de ruiten afdekt met een flinke' laag couranten met punaises vastgeprikt. Het beste houdt men de warmte binnen, wanneer men de couranten aan den buitenkant van de ruiten kan aanbrengen.

Als het 10gr. vriest en de thermometer in de kas staat op 40gr. dan zijn de ruiten bevroren, bedekt men de ruiten aan den buitenkant met papier, dan ontdooien deze onmiddellijk en stijgt de temperatuur tot 4gr à 5grC

LITHOPS M E N N E L L I I L . B o l

De welwillende toestemming van Mevr. Dr. L o u i s a B o l u s , werkzaam aan het Bolus Herbarium van, de Universiteit te Kaapstad, stelde mij in staat eenige beschrijvingen over te nemen uit haar werk: „Notes on Mesembryanthemum 'and allied genera”.

bergensis, Dinter, a species described without flowers. Dr. J. L u c k h o f f, however, who has grown and flowered both *L. Mennellii* and *L. Mickbergensis* states that the flowers of the latter are white and that in his opinion the two plants are quite distinct. Mr. Mennell writes: „At it best this Lithops (*L. Mennellii*) is nearly as light as *L. Fülleri*, but has well defined „Hebrew script” in black. Most have now flowered (Aug. 20 1934) yellow, and have shrunk to crinkly pink, exactly like the stones and most difficult to find.”

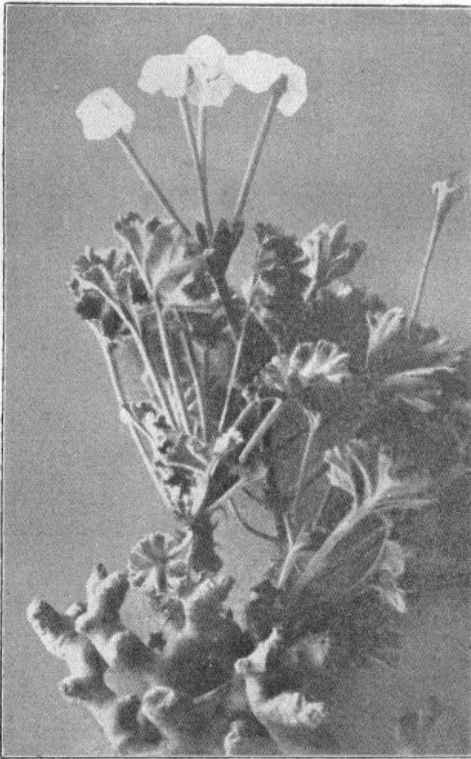
Corpusculum 1.7-2 c.m. lang, 1.5-1.8 c.m. breed, tegen het bloeien tot 2.4 cm. diameter, zonder doorschijnend venster, bovenvlak een weinig gewelfd, rose-bruin, gebobbeld met opvallende ingegroefde lijnen, die zwartbruin zijn, 4-6 in getal, van uit den binnenrand (de spleet) naar den buitenomtrek uitstralend en eenigszins netvormig vertakt en waarvan de vrije uiteinden in den buitenrand uitloopen (op de wijze van *L. mickbergensis*, Dinter); spleet 3 m.m. diep: bloembodem 4 m.m. lang tot 8 m.m. diam. bloemkelk bladeren 5, 6-7 m.m. lang, aan de basis 2.4 m.m. breed, 3 met membraamachtige randen. Bloemkroonbladeren in 3 kransen, aan den top stomp afgerond, vanaf de bovenste helft geleidelijk naar beneden toe smaller wordend, goudgeel, 1- 1.4 c.m. lang tot 2 m.m. breed: helmraden naar boven goudgeel tot 8 m.m. lang met bleke helmknoppen, en stuifmeel: discus duidelijk zichtbaar, vruchtbeingsel aan de **bovenzijde** eenigszins gewelfd of wel vlak, naar het midden toe een weinig verhoogd, Stempels 5, dun 1.1 cm lang. Gevonden in het district Gordonia, Louisvale, in de nabijheid van Uppington, op lage kwartshoudende hellingen tusschen den weg en de Oranjerivier, April 1934 door Brian T. Mennell. (N. B. G. 64.5 34). Bloeide April 1935.

In den vorm van het plantenlichaam en in de teekening van het bovenvlak gelijkt deze plant veel op *L. Michbergensis*, Dinter, een soort, die beschreven is zonder bloem. Dr. J. L u c k h o f f evenwel verklaart, dat zoowel *L. Mennellii* en *L. Mickbergensis* bij hem gebloeid hebben en dat de bloem van de laatste wit is en dat volgens zijne meening de beide soorten geheel verschillend zijn. De Heer Mennell schrijft: „In vollen groei is *Lithops Mennellii* even licht van kleur als *Lithops Fülleri*, maar ze heeft op het bovenvlak een zeer duidelijk „Hebreeuwisch schrift” in zwart. De meeste planten hebben nu gebloeid (20 April 1934) met gele bloemen, ze zijn rimpelig en roseachtig gekleurd in overeenstemming met het omringende gesteente en zeer moeilijk te vinden.”

PELARGONIUM MIRABILE, Dinter.

Meer nog dan de in het Augustusnummer beschreven en afgebeelde *Pelargonium tetragonum* l'Herit behoort *P. mirabile* Dinter tot de echte succulenten. In den rusttijd gelijkt deze soort door de één cm. lange stengelstompjes precies op een stuk koraal. Na de rustperiode of in het algemeen bij vochtige warmte komen spoedig de zilverbladeren. g. door witte bloemen met donkerroode vlekjes.

Pelargonium mirabile. Dinter.

Pelargonium mirabile blijft betrekkelijk een lage plant, welke een plaats dicht bij het glas op de volle zon verlangt, Het grondmengsel mag niet te vet en te humushoudend zijn. In gelijke deelen zuivere bladaarde en löss groeit zij uitstekend.

Pelargonium mirabile is afkomstig uit voormalig Duitsch-Zuid-

West-Afrika, waar C urt Dinter haar omstreeks 1910 ontdekte.

Met *Pelargonium crassicaule* Ait., *P. echinatum* Curt, *P. Eberlanzii* Dinter, *P. graniticum* R. Knuth en *P. amabile* Dinter behoort zij tot die succulenten, welke van de zijde der liefhebbers meer belangstelling verdienen.

G. D. D.

ONZE EERSTE „GRIJSAARD”,

Toen wij in 1908 met het verzamelen van Cactussen begonnen, kenden wij nog geen geïllustreerde handboekjes, welke ons den weg konden wijzen. Van de namen wisten wij niets af en de bezitters van een enkele Cactus als kamerplant, wisten er al evenmin iets van.

De tuinbazen der buitenplaatsen, die ons aan menig stekje hebben geholpen, kenden wel een enkele soort, maar veel wijzer maakten ze ons niet. Wel leefde in hun herinnering het bestaan van een „grijsaardcactus”. Dat was wel de grootste zeldzaamheid, die er te bedenken was, geheel bezet met lange, witte haren. Maar hoe die plant er overigens-uitzag, konden wij niet gewaarworden.

’t Was dan ook een ware vreugde, toen de heer v a n d e r H o e k mij vertelde, dat hij een „grijsaardcactus” gekregen had. Natuurlijk moest ik gauw komen kijken! Wat een’ allerliefst gewasje was het, net een klein propje watten. Wat werd dat plantje vertroeteld, er kwam een omgekeerd drinkglas over heen, om het toch maar vooral tegen schadelijke invloeden van buiten te beschermen.

Voor al die trouwe zorg betoonde de grijsaard zich zeer dankbaar. En zoo waar, na een paar weken kon v. d. H o e k mij de blijde tijding brengen, dat de grijsaard al bloeide! Wat waren het lieve, roodachtige bloempjes, die in een krans om den top der plant uit den wolligen haardos naar buiten kwamen kijken, ...

Later, toen een oude, primitief geïllustreerde prijscourant onze eerste handleiding was, bleek onze „grijsaard” de thans zoo alledaagsche, maar toch nog altijd interessante *Mamillaria bocasana* te zijn.

Maar een grijsaard bleef het toch, óók toen wij een paar jaren daarna in den Hortus te Groningen den echten grijsaard (*Cephaocereus senilis*) mochten aanschouwen.

G. D. D.

.BOEKBESPREKING.

Prof. Dr. E. W e r d e r m a n n 6 H. Soc n i k. Meine
K a k t e e n Arten, Pflege und Anzucht. Gartenbauverlag
T r o w i t z s c h 6 S ' o h n, Frankfurt (Oder) und Berlin
1938. Prijs, gebonden, R.M. 6.85.

Een oude bekende, doch geheel omgewerkte en nieuw geillustreerde uitgave. Want „Meine Kakteen“ is feitelijk de 9e druk van het algemeen bekende en gewaardeerde Cactusboek geschreven door „Kakteen-vater“ W. O. R o t h e r.

Wij hebben eenige genoeglijke uren gesleten met: het doorlezen van deze „Neue Rother“ en het bekijken der vele afbeeldingen (174 foto's, 8 teekeningen en 4 gekleurde platen).

De inhoud is veel overzichtelijker dan van de vorige drukken en geheel in overeenstemming gebracht met de wetenschappelijke vooruitgang der Cactusstudie gedurende de laatste jaren.

In smaakvollen band gevat en met scherpe letter op mooi papier gedrukt, is het een uitgave, welke firma T r o w i t z s c h alle eer aandoet.

Daarbij is de prijs voor een zoo mooi'geillustreerd'boek van 238 bladzijden druks niet hoog, zoodat wij het in alle opzichten warm kunnen aanbevelen. Het is nu nog de tijd om de lange winteravonden aan de studie onzer lievelingsplanten te wijden. Niemand, die de Deutsche taal machtig is, verzuime zich deze nieuwste aanwinst onzer Cactusliteratuur aan te schaffen. Men zal er geen spijt van hebben!

G. D. D.